СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 7. Джерзі Сити, Н. Дж., середа, 11-го січня 1939. No. 7. Jersey City, N. J., Wednesday, January 11, 1939. VOL. XLVII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1010. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ХОЧУТЬ ОБМЕЖИТИ ДОМАГАННЯ ПРЕЗИДЕНТА

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт у своїй інавгураційній промові перед конгресом поставив був домагання, щоб конгрес ухвалив до кінця біжучого фіскального року, себто до кінця червня, додаткову суму у висоті 875 міліонів долярів на боротьбу з безробіттям і на поміч безробітним. Тепер у конгресі виринула сильна опозиція проти цього і є таке загальне переконання, що ту суму конгресмени зменшать на яких 150 до 250 міліонів долярів. Крім того в конгресі є такий настрій, щоб наложити на уряд строгу контролю відносно того, в який спосіб він ті гроші витрачує. Бо дотеперішні провірні комісії виявили, що гроші, призначені на боротьбу з безробіттям, уряд часто використовував так, щоб ними будувати собі політичні впливи.

СТАВЛЯТЬ ГОПКІНСА НА ДОПИТ.

ВАШИНГТОН. — Комісія, зложена з сенаторів, поставить новоіменованого секретаря торговлі, Гопкінса, що ще донедавна був головним директором „Доблю Пі Ей", на допит про те, як він витрачував запомогові гроші, коли був директором. Гопкінс має проти себе чимало противників, але є таке загальне переконання, що його назначення на секретаря торговлі конгрес таки потвердить, а то тому, що багато конгресменів є того переконання, що секретарі це найближчі співробітники президента і президент, щоб осягнути згоду в нутрі свого кабінету, має право назначувати такі особи, які уважає найвідповіднішими.

ЗАПОВІДАЮТЬ ВЕЛИКІ ЗБРОЄННЯ.

ВАШИНГТОН. — Перед сенатською комісією зізнаватимуть два американські амбасадори, Кенеді і Булит, перший до Лондону, другий до Парижу. Вони мають сенатській комісії виявити, що положення в Европі дуже напружене, що всі европейські краї зброяться і коли Америка не буде того самого робити, то скоро лишиться далеко позаду европейських країв і стратить нинішне важне становище. Згадані амбасадори мають предложити сенатській комісії звіт Карла Линдберга, якого деякі ліві кола в Америці посуджували в пронацистичних симпатіях, у якому то звіті Линдберг розкриває величезну летунську силу нинішньої Німеччини. Вслід за тим у політичних колах Вашингтону сподіваються, що небавом президент Рузвелт внесе перед конгрес домагання нових грошей на зброєння, і то таких великих, про які мирні часи в Америці не знали. Самих нових літаків президент буде домагатися 4,500.

ПОВОРОТ ГОЛА З ЛІМИ.

НЮ ЙОРК. — З Ліми вернулась делеґація на 8-мий всеамериканський конґрес. Голова делеґації, секретар Гол, мав побачення з журналістами і сказав, що всі американські краї готові солідарно боротись проти чужої економічної, ідеольоґічної і мілітарної інвазії. Супроти цього він уважає цю конференцію вповні удатною. Гола розлютив запит одного журналіста про те, чи справді уряд Перу в часі побуту там делеґації старався шпигувати за нею, і він сказав, що це дрібниці, над якими він не хоче входити в дискусію.

ДОБРОСОВІСНА ЗАБОРОНА ВИВОЗУ ЗБРОЇ ДО ЯПОНІЇ.

ВАШИНГТОН. — Комітет контролі вивозу амуніції подав до відома, що з вибухом японсько-китайської війни секретар Гол розіслав до всіх американських фабрикантів зброї листи, в яких повідомляв, що бажання уряду є, щоб вони не висилали ні зброї ні амуніції до Японії. Гол, щоправда, не заборонив вивозу, лише висказав те бажання уряду. Цьому бажанню повинувались усі американські компанії, крім одної, говориться в звіті.

БОРОТЬБА ЗА ВИВІЗ ЗБРОЇ ДО ЕСПАНІЇ.

ВАШИНГТОН. — На руки уряду група „суспільних діячів", зложена з сотки осіб, внесла прохання, щоб знести заборону вивозу зброї до лівої Еспанії. Вкупі з тим католицькі організації розпочали протестаційні віча по всіх місцевостях Америки, щоб вплинути на уряд, щоб він таки не давав дозволу на вивіз зброї до лівої Еспанії. На одним масовім вічу у Вашингтоні говорив монсіньор Шіні і сказав, що коли уряд червоної Еспанії твердить, що в нього є свобода релігії і навіть запрошує комісію з Америки поїхати й переконатись, то чому уряд червоної Еспанії не позволить своїм епископам вислати це запрошення? Коли їх епископи вишлють таке запрошення, то він сам поїде, говорив монсіньор Шіні і додав, що епископи в червоній Еспанії вимордувані і тому нема кому вислати запрошення.

З ЯПОНСЬКОЇ ВІЙНИ В КИТАЮ.

Світлина представляє наступ відділу японської армії у південнім Китаю, на захід від міста Кантон. Японські жовніри що-йно висіли з човнів і з розвиненим прапором ідуть атакою на будівлю на горбі, котрої китайці вживають для обсервацій. Дими походять від вибуху гарматних куль, що їх вистрілює японська артилерія для криття наступу піхоти.

ПРИПИНИЛИ ДІЯЛЬНІСТЬ ДВОХ ЧИТАЛЕНЬ „ПРОСВІТИ".

Повітове староство в Городку рішенням з 29. листопаду ц. р. до ч. ПОЛ. 15/292/38 припинило діяльність читальні „Просвіти" в Керниці, пов. Городок. У мотивах свого рішення староство подало, що в нелеґально уладженім дня 13. жовтня ц. р. демонстраційнім вічу у Керниці перед домівкою читальні „Просвіти'' і в поході селом, підчас якого виголошено промови протидержавного змісту, демонстраційні оклики і віддано стріл у напрямі поліції — чисденну участь взяли члени читальні „Просвіти", які творили 99% всіх учасників.

Далі повітове староство в Городку рішенням з 19. листопаду ц. р. до ч. ПОЛ. 15/299/-38. припинило діяльність читальні „Просвіти" в Зушицях, пов. Городок. Своє рішення староство мотивує тим, що підчас забави в домівці читальні „Просвіти" дня 16. жовтня м. р. голова читальні Іван Воробій та пять інших членів читальні напали і важко побили та зранили ножами двох „стшельців", а саме: Карла і Франца Тшасковських. Крім того підчас ревізії поліція знайшла в бібліотеці читальні „Просвіти'' в Зушицях багато книжок з демонстраційними написами і сконфісковані брошури.

ЗА НАМОВУ ДО ПЕРЕХОДУ В КАРПАТСЬКУ УКРАЇНУ.

Поліція арештувала дяка Павла Тиркуса з Верчан, пов. Стрий, за те, що він намовляв хлопців до нелеґального переходу в Карпатську Україну, щоб там вступити до „Січи".

ВБИВСТВО В ПІДГАЄЧЧИНІ.

Польська преса пише про вбивство в Ґайворонці, пов. Підгайці, мешканця цього села, С. Труша, що мав опінію комуністичного діяча. Польська преса подає свої здогади, що Труша вбили українські націоналісти.

ЗНАМЕННА ОСТОРОГА ПЕРЕД РУСОФІЛЬСТВОМ.

„Народні Політіка", орґан чеської партії національної єдности, помістила довшу статтю про Карпатську Україну, в якій взиває чехів, щоб вони нарешті вибили собі з голови русофільство. Якщо жив би тепер д-р Крамарж, то й він — пише „Н. П." — змінив би своє становище і перестав би бути русофілом. Карпатську Україну без сумніву заселює український нарід, а москвофільські провідники підтримані чехами виявили своє мадяронське обличчя підчас крізи. Вони доказали, що з народом не мають нічого спільного.

„ҐЕТТО НА ЛІКАРСЬКІМ КУРСІ".

„Слово Народове" пише: Нині почався воєвідський курс протилетунсько - ґазової оборони для лікарів з львівського воєвідства. На курс прибуло багато учасників з огляду на своє значіння. Слід згадати, що всі лікарі поляки самочинно заняли на курсі окремі місця відокремившись від жидівських лікарів. Характеристичне, що до жидівського ґетта прилучились українські лікарі.

ІНТЕНСИВНА РОЗБУДОВА ХУСТУ.

„Чеське Слово" у статті п. з. „Розбудова Хусту" обговорює основно пляни столиці Карпатської України. Між ін. пише, що вже кінчається будова поштового уряду. Ця будівля є вже напів готова. Крім цього будують урядові будинки. Буджет на розбудову столиці розрахований на півтора міліона корон.

НОВИЙ КОСТЕЛ.

Польський епископ Базяк посвятив новий костел у Матеушівці, пов. Бучач, і виголосив промову про „нероздільність польщини з католицизмом". Опісля промовляв ще староста Федорович.

НОВИЙ КОНЦЕНТРАЦІЙНИЙ ТАБОР ДЛЯ ІНТЕЛІҐЕНЦІЇ В СССР.

У пралісах архангельського району повстав новий концентраційний табор для інтеліґенції, яка мусить працювати при вирубуванні лісів. Умовини цієї праці дуже важкі. Праця відбувається і в день і в ночі. В таборі панує велитенська смертність.

РОЗПРАВА ЗА СЛОВО „МЕНТА".

В Стрию відбулася розправа проти українця з Самбірщини, м-ра Евгена Волошина, обвинуваченого в тому, що образив польського аґента словом „мента". Обвинувачений боронився на розправі, що в Самбірщині, звідкіля він походить, „мента" це загально принята назва поліцая. У висліді розправи засуджено Е. Волошина на 35 зл. кари з заміною вразі нестяґальности на 7 днів арешту.

ВДРУГЕ ВИСЕЛЕНИЙ.

Дня 1. січня 1937 р. виселило повітове староство в Збаражі Турчина Тараса, сина Василя, з села Гнилиці Великі, пов. Збараж, на 3 роки (перед виселенням був Турчин суджений за приналежність до ОУН, у висліді чого відсидів 4 і пів року). У смузі 30 км. від границі не вільно йому мешкати, тому він перенісся до села Охримівці, пов. Збараж, віддаленого 39 км. від границі, де став дяком при гр.-кат. церкві. Та довго не дякував, бо староство виселило його вдруге.

ПЛЯНИ НА „РЕВІНДИКАЦІЮ ДУШ".

Підчас останніх загальних зборів львівського „Зажевя" представник Станиславова накинувся на греко-кат. церкву, мовляв, при її помочі українці засимілювали 1,200,000 поляків. „Ці душі треба й муситься ревіндикувати'' — викрикував „зажевяк".

АМЕРИКА ПРИГЛЯДАЄТЬСЯ ДО КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ

ПРАГА. — Джордж Ф. Кенен, перший секретар посольства Злучених Держав у Празі, перебуває в Карпатській Україні, обїжджає край і приглядається до відносин.

ЗАНЕПОКОЄННЯ КАРПАТСЬКОЮ УКРАЇНОЮ.

БЕРЛІН. — Урядові німецькі кола подають, що Німеччина й Італія вирішили границі між Чехословаччиною і Мадярщиною, які зобовязались приняти рішення без застережень. Супроти цього Італія і Німеччина занепокоєнні тим, що тепер діється на тій границі. І тому спільно звернулися до Праги, щоб дістати точні інформації щодо пограничних сутичок, які в останніх часах перемінились у бої. Подано далі, що ті сутички „денервують" Берлін і Рим. І тому будуть негайно пороблені заходи, щоб запанував спокій.

ЛІКВІДУЮТЬ „ІНЦИДЕНТИ".

ХУСТ. — Представники Чехословаччини і Мадярщини приняли точки, що мають привести до замирення і зліквідування таких кривавих випадків, як ті, що мали місце біля Мукачева. Обі сторони погодилися створити невтральну смугу, яка буде опорожнена в середу. Вимінено також полонених. Невтральна смуга матиме на цілі відгородити Карпатську Україну від Мадярщини.

ДЕМОНСТРУЮТЬ.

ХУСТ. — У звязку з мадярськими провокаціями біля Мукачева відбулася в місті Севлюші велика демонстрація населення, підчас якої демонструючі вибили вікна в польськім консуляті.

НАПРУЖЕННЯ НЕ ЗЛІКВІДОВАНЕ.

БУДАПЕШТ. — Мадярський посол з Праги перебуває у Будапешті й не вертається на своє місце. Це має бути протест Мадярщини на криваві сутички на границі Мадярщини і Чехословаччини. Є поголоска, що вибирається до Берліну міністер заграничних справ, щоб там остаточно поладнати справу відношення Карпатської України і Німеччини до Мадярщини.

ПОЛЬЩА ХВАЛИТЬ ГІТЛЕРА.

ВАРШАВА. — Вся польська преса відразу змінила фронт супроти Німеччини. Пише, що нема чого боятись німецьких плянів щодо Великої України, бо це пляни далекої будучини, якщо вони взагалі існують. Далі преса підкреслює, що Гідлер приймав польського міністра заграничних справ, Бека, „з надзвичайною щирістю".

БУДЕ ПО ДАВНЬОМУ.

ВАРШАВА. — Польська Аґенція Телеграфічна подає, що „на шляху польсько-німецького замирення нема таких неможливих труднощів, яких не можна би побороти". І тому відносини між Німеччиною і Польщею будуть знову такі, як тому пять років, себто приязні.

ПРОТИ СІЧОВИКІВ.

ВАРШАВА. — Польська преса й польська пресова аґенція виясняють бої під Мукачевом в такий спосіб, що Карпатська Україна не може існувати та що людність у ній „душиться". А особливо душаться „січовики". І це ті останні роблять випади на мадярську територію. Притому польська преса підкреслює, що ті січовики це „напливовий елемент", даючи тим до пізнання, що це ті, які втікають з українських земель під Польщею, а яких польська преса називає „терористами".

ТАКИ ВИНУВАТА НІМЕЧЧИНА.

БУДАПЕШТ. — Перший раз вийшла така заява з урядового місця. Сказано отверто, що тим, що викликує і підпирає неспокої на границі між Чехословаччиною і Мадярщиною, є Німеччина.

НОВІ „ВІСТІ" ПРО ГІТЛЕРА И УКРАЇНУ.

БЕРЛІН. — Тому, що нема в урядовім комунікаті ніякої згадки про те, щоби була яка мова між Гітлером і Беком у справі України, далі кружляють ріжнородні сплетні. Між іншим подають, що Гітлер запропонував Бекові союз Польщі з Німеччиною. Піддав, що згодиться на те, щоб створити з Карпатської України і українських земель у Польщі й під Советами одну державу, яка входилаб у склад польської республики як автономна одиниця. При цьому малаб Німеччина мати з Україною тісні економічні звязки, в подібний спосіб, як це є тепер з Чехословаччиною.

РІБЕНТРОП ПОЇДЕ ДО ВАРШАВИ.

ВАРШАВА. — Польська преса подає, що незабаром відвідає Варшаву німецький міністер заграничних справ, Рібентроп, а тоді вияснять ще ближче польсько-німецькі взаємини.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗАКАРПАТТЯ В НЕБЕЗПЕЦІ

Нова границя між Мадярщиною й Чехословаччиною, а властиво Карпатською Україною, не втихає. Не минає день, щоб на ній не було якихось сутичок між військами й неправильними узброєними людьми. Говорять донесення про безправні переходи границі, про стрілянину почерез границю, ба навіть про бомбардування спокійних сіл і міст. Падуть трупи жовнірів, жандармів і не беручого в подіях участи населення. Потім жертви сутичок поховають з парадою, причому, звичайно, промовці підбехтують людські почування обурення.

Хто є аґресивною стороною в цій ситуації, можемо легко догадатися. Звісно, що той думає, що він у теперішній ситуації може собі цею тактикою більше здобути. Мадярська пропаґанда представляє справу, немовби напасницями були Чехословаччина й Карпатська Україна, але події показують понад усякий сумнів на Мадярщину. Мадярщина невдоволена віденським рішенням, дарма, що воно віддало їй території, які за національним складом населення їй не повинні належатися. Не дивлячися на те, що вона думає, що їй повинно належатися все, що колись належало до „мадярської корони", отже передовсім уся Карпатська Україна про польську границю. Все менше від цього мадярські націоналісти вважають кривдою мадярського народу.

Щоби добути для себе решту Карпатської України, Мадярщина повела спеціяльну кампанію непокоїв, щоби доказати, що нова границя не є ніякою границею, себто межею, почерез яку сусіди можуть жити в мирній згоді. Вона хоче доказати, що на цій новій границі не може бути ні згоди ні спокою. В цей спосіб вона хоче довести до почуття в Европі, що ця границя грозить мирові, що через неї мир може бути кожної хвилі заколочений.

Мадярщина грає на нагоду: адже в Европі може трапитися така ситуація, що ніхто з сильних не захоче протестувати проти загарбання Карпатської України, як трапилася подібна ситуація, коли Німеччина забирала Австрію, а Польща Тешин. Своєю завзятою аґітацією Мадярщина показує, що вона не дасться нікому приєднати на свій бік, поки не задоволять її домагання щодо Закарпаття.

Мадярщину піддержує й словами й ділами Польща. Щоби представити світові, що нова границя не є добра, що вона непевна, неспокійна, Польща концентрує війська на границі. Така концентрація сама собою є вже нарушенням миру, бо можемо собі представити, як живеться населенню на Закарпатті, коли над його границями концентрують війська й цивільні банди дві держави.

Ситуація для Закарпаття дуже трудна й українська іміґрація в Америці повинна це взяти під увагу. Нам треба напружити всі свої сили, щоби не дати ніякої допомоги для цих мадярсько-польських зазіхань та щоби врятувати принаймні таку обкроєну територію для свобідного розвою народу Закарпаття, яка вийшла з віденського рішення.

Боронім наш здобуток: „Карпатську Україну"

(Надіслана стаття).

Карпатська Україна зістала вироком арбітражного суду у Відні пообтинана так, що втратила шесту частину свого простору і біля сто тисяч людности. Зате стала вона майже чисто українська, бо має біля 80% самих українців. Вправді стратила три найбільші міста: Ужгород, Мукачів та Берегово, але звільнилася від численного жидівського населення, яке все тягнуло до Мадярщини.

Хоч понесли втрати, наші браття закарпатці цілком не тратять бадьорого настрою і стараються добре загосподаруватись у новій столиці Хусті (або Густім). Перенесли вони туди свої уряди, а що це місто докищо невелике, то школи і менше важні іституції пересадили в інші містечка, що тепер зацвитуть новою красою. Грозила небезпека, що втратять вони і **Севлюш** з дуже плодовитою округою, — але в тім випадку удалося премієрові д-рові Волошинові врятувати щасливо це місто, що є недалеко від Хусту.

Найважнішим кроком, що зробила карпатськоукраїнська влада, є зміна дотеперішньої назви „Підкарпатська Русь" на „Карпатська Україна". Д-р Волошин заявив представникові пресової аґентури Аваса в справі цеї зміни таке:

„Ухвалена нами постанова кладе край усяким сумнівам. Наша мова, наші думки і наші почування є українські. Устійнена в 1918 році назва „Підкарпатська Русь", давала невірну картину справжнього етноґрафічного обличчя нашої країни".

Но! Нарешті сталося те, чого собі бажали міліони свідомих українців! Та ніхто не повірив би, як та назва розлютила наших „найсердечнейших". Львівський „Век Нови", згадавши за цю нову назву так розкричався, що аж сам польський прокуратор мусів сконфіскувати деякі виводи. „Век Нови" загрозив, що „в справе Подкарпатскей Русі бендземи неублаґальні"! „Комар" намалював такого закукуріченого панка з „Веком Новим" у руці та підписом: „Я бенден неублаґальни!" Але перед тим панком станув собі наш дядько і, випуливши на нього — вибачайте — задну часть тіла, — каже: „А хтож тебе, панцю, буде благати?"

Але наші „приятелі" стали й справді „неублаґальні", бо, не можучи погодитись з доконаними фактами, стараються на всі можливі способи оплюгавлювати цей край, виказувати його нежиттездатність, а особливо брехати на нього, що там вічні неспокої та напади, що ввесь народ тужить (!) за Мадярщиною і т. інше. Зрештою як „Век Нови" так і його колеґи потішаються тим, що „Пшилончене Русі пшикарпатскей до Венґер ест тилько квестіон часу". Але в „Роботнік"-у пише якийсь Ельмер таке: „З урядових і півурядових заяв виходить, що мадярський уряд взагалі **не** виступав перед віденським роземним судом з домаганням прилучити **цілу** Закарпатську Русь до Мадярщини і що навіть не пропонував своїм протекторам - суддям, щоби перевели плебісцит у Закарпатській Русі".

Видно отже, що прилучення **цілої** Закарпатської України до Мадярщини лежало радше в інтересі польських „братанків" ніж в інтересі самої Мадярщини, яка правдоподібно відложила собі такі домагання на пізніше. Бо що і вона рада би і решту Закарпаття дістати в свої лаби — то річ певна. Але покищо мусіла вона числитися з засадою Гітлера, що територія кожного народу має бути свобідна і не підлягати другому народові. На це згодилася Італія, а що признала Ужгород та Мукачів мадярам — то цьому винні жиди, що в 1910 р. підчас конскрипції позаписували себе мадярами, а не жидами. Бо ця конскрипція заважила у Відні.

Карпатській Україні грозить іще далі небезпека. На цю небезпеку звертав я увагу наших американських українців ще з початком березня 1938 р. Хто не вірить — най перечитає мою статтю **„Торг за Закарпатську Україну.** Про ту небезпеку писав я більше разів і в „Свободі" і в декотрих інших українських часописах, взиваючи до орґанізації **„Січового Леґіону для оборони Закарпатської України".** Тій небезпеці треба протиділати. Знаємо, що українці в Америці зачали видавати книжки про Закарпаття, що вже мають там якесь пресове бюро та ведуть якусь акцію, про яку тут мало знаємо. Також знаємо про висилку делеґата, що був в Европі, але відчуваємо, що того всього замало. Бо тут треба плянової, постійної й систематичної праці. Треба книжок і брошур чужими мовами. Треба зробити те, чого не може вробити Рідний Край. Треба відбивати ті всі брехні, якими засипують наші вороги світ, щоби придавити українську справу і зліквідувати Карпатську Україну.

Клим Обух.

Стерти ознаки старого режиму

Цілий світ знає, що старий несправедливий режім старої Чехословаччини ганебно провалився. Цілий світ знає, що на тлі колишньої нещасної „Подкарпатської Рутенії", яка була засмічена русофільсько-мадяронською підлотою та чехізаторами - шовіністами, витворено нову справедливу державу на чолі зо своєю народньою владою — Карпатську Україну. Цілий культурний світ знає, що в Чехо-Словацько - Українській державі є три собі рівні народи й кожний є паном на своїй землі зо своїм управлінням та своєю навчальною й урядовою мовою. Але цього чогось не дуже дочувають старі урядові кола.

На жаль, між тими колами сидять старі заскорузлі урядовці, виховані в старому дусі, які так закостеніли, що ніяк не можуть відчути тих величезних змін у нашій державі, про які знає цілий культурний світ. За старими столами наших нотарських, окружних та інших урядів ще й до цього часу сидять старі типи, які, дрімаючи, без вагання урядують чеською мовою, наче нічого не сталося. Сповнюється два місяці самостійности нашої держави, а такі люди навіть і не думають пристосовуватись до нового державного устрою. Два місяці поповнюється від усамостійнення Карпатської України, а ще й сьогодні урядова адміністратива майже не змінила свого характеру. Скрізь наші громадяни отримують урядові письма чеською мовою.

Сумне явище, коли наш робітник чи селянин, який стільки проголошувань чує про нашу. самостійну державу, навідавши нотарський чи інший уряд, ще і тепер стріне там людей, які безпардонно говорять чужою мовою.

В чому корінь лиха? Говориться, що, мовляв, ще трошки підождати, бо так відразу не можна змінити старого апарату. Що, мовляв, ще старі урядники не мали часу навчичись нашої мови. Та всі ці викрути є безпідставними фразами. Коли звернути увагу на таких панів, можна помітити, що є це переважно люди, які н е в м і ю т ь по нашому тому, що не хочуть; люди, які в нашім краю вже є по 10—15 літ, не мали часу навчитись нашої мови. Українська мова є словянська і як самі чехи признають, крім словацької, найближчою чеській мові. То не можна було за такий час навчитись? За 1 до 2 роки можна зовсім чужої мови навчитися, не то що словянської. Навіть і такі прототипи ще в нашій державі знаходяться, які думають та говорять, що, мовляв, воно так не буде, що й надалі будуть урядувати по чеськи, та інші нісенітниці. Зрозуміло, що таких не можна зачислити до нормальних.

Отжеж річ у тому, що багато між тими, на яких приходиться нам сьогодні нарікати, є типи старого фальшивого духа, люди мрій скрахованих чеських політиків, які зо своїми ворожими іншим національностям намірами так ганебно провалились.

Якщо до остаточного застановлення урядувати чеською мовою в Карпатській Україні ще є три місяці, то це не означає, що до того часу можна спокійно урядувати по чеськи. Де тільки є найменша можливість (а таку про добрій волі в кожнім уряді можна булоб знайти), то **негайно мусять урядувати нашою мовою.** Домагаємося, щоб наші громадяни вже відразу діставали у р я д о в і л и с т и, писані виключно українською мовою. Домагаємося, щоб чеські урядовці з н а ш и м и л ю д ь м и говорили виключно нашою мовою. Кому так не хочеться, може йти собі туди, де не треба нашої мови знати.

Наше громадянство закликаємо, щоб не терпіло того, щоб хтось у наших урядах говорив до нього чужою мовою. Кожний має право домагатись того. Закликаємо всіх наших громадян, хто дописує до яких би то не було урядів, щоб писав тільки по українськи, себто нашою урядовою мовою. Також хто відвідує уряди, має тільки по українськи говорити.

Українська держава, українська влада і тільки українська мова в Карпатській Україні. — „Нова Свобода").

Лебедина пісня міністра Едмунда Бачинського

(Лист із Праги).

1. грудня 1938 р. д-р Е. Бачинський, бувший міністер Карпатської України, мав у Празі промову перед добірним чеським товариством про „Нову Карпатську Русь". Хто такий д-р Бачинський? Він каже, що він „русский". Довгий час він був у Карпатській Україні підпорою режіму чеської аґрарної партії, хоч передтим був в Угорщині, бо не хотів покидати Будапешту і їхати в незнайому Прагу. Але прибувши в Чехословаччину, п. Бачинський скоро зорієнтувався, що і як, і став незабаром сенатором від аґрарної партії з Карпатської України. Сен. Бачинський відомий, як людина спокійної вдачі: він не любить, щоб йому громадські справи перебивали сон. А таких дрімливих „рутенців" декому тільки й треба! Поки такі „патріоти на печі" сплять, можна в їх імені робити все, чого душі забажається.

Так вбирався пан сенатор Бачинський закінчити свій „красний живот" у славі й пошані у своїх і чужих, коли ось несподівано політичні події перевернули все догори дном. На Карпатах почалася українська революція! Обставини йшли так швидко, що Бачинський і не схаменувся, коли опинився на міністерськім кріслі, в початку під головуванням Бродія, а потім під проводом Августина Волошина. Під Бродієм п. Бачинський сидів тихо, але проти Волошина і Ревая почав вести боротьбу. Саме 1. грудня ця боротьба скінчилася тим, що Бачинський перестав бути міністром Карпатської України. Тому він вважав за свою повинність проливати „крокодилячі сльози" перед своїми однопартійниками — чеськими аґрарниками.

Колиб записати стеноґрафічно промову п. Бачинського, то кожний сказав би, що то найгостріший акт обвинувачення проти москвофільського руху, якого учасником був і є п. Бачинський. Але ця промова дає матеріял також проти злочинної легковажности чеських провідних політиків, що гралися з москвофільським вогнем. Уже на початку своєї дуже безладної промови, пересипаної такими „прикрасами", як „прошу вас" або „як ся каже" (майже в кожнім реченні!), п. Бачинський навів імена десятків москвофілів у Карпатській Україні, які пішли на мадярську службу і наплювали на своє „словянство": Фенцик, Бродій, Демко, Дураш, Фельдеші, Попович і товариство. Про Бродія, мадярського платного аґента, п. Бачинський заявив, що той свого часу діставав гроші також із Німеччини! Цікаву пригоду оповів Бачинський, що він мав з відомим Ґеровським. Ґеровського в осени 1938 р. приймав як свого приятеля, д-р Годжа, тодішній голова чехословацького уряду. Але Ґеровський, „русский на 100 відсотків", добре заплатив Годжі за приятельство: він після арешту Бродія виїхав із Чехословаччини й отверто заявив перед цілим світом, що Карпатську Україну треба прилучити до Мадярщини!...

„Хто міг би повірити, — казав п. Бачинський, — щоб Ґеровський, внук Адольфа Добрянськоо, зробився платним мадярським аґентом!?" При цій нагоді Бачинський оповідав, що Ґеровський усяким способом переконував його, щоб він не їхав у Німеччину до Рібентропа. Цей спритний мадярський аґент доказував Бачинському, що то буде ганьба, коли карпатські русини шукатимуть допомоги для себе у німів... Здавалосяб, що після цього ганебного краху москвофільського табору, який опинився на службі найтяжчого ворога нашої нації, п. Бачинський визнає свою помилку і піде щиро й чесно працювати на українській народній ниві. Та п. Бачинський не з того тіста зроблений. Він уважав за свою повинність плакати перед чехами, що, мовляв, уряд Волошина був призначений „на нещастя для Підкарпатської Руси", що на Карпатській Україні є 80 відсотків „русских", а тільки мала частина тих, що звуть себе українцями. „Я не можу змінити (зрадити) підкарпатський русский народ", ці слова, кажуть, сказав Бачинський мін. Реваєві, коли той у Празі, при останнім побаченні, переконував його, щоб покинув москвофільство і став на ґрунті українськім. В своїй промові п. Бачинський виливав жалі над тим, що, мовляв, у Карпатській Україні шаліє „український тероризм", що там січовики мучать москвофілів і навіть переслідують православних... Сам п. Бачинський заявляє, що боїться їхати до дому в Карпатську Україну, щоб не попасти в концентраційний табор. Тому він сказав, що хоче в Чехії мати „спокойний живот", „забезпечити покой" на старі літа...

Це зміст промови рутенського політика. Чиж диво, що з цим паном провідні діячі Карпатської України не хотять мати нічого спільного?

Т. У.

ГУЦУЛЬСЬКА РЕПУБЛИКА

(Двацятьліття ясінського зриву 1918—1919. р.).

(2)

Для наступу на Ясіня призначили Святий Вечір. Тому, що починалося українське Різдво, гуцулів, які служили у мадярській народній ґвардії, розпустили до дому. На Святий Вечір, як і всюди на українських землях, молодь ходить колядувати і на Закарпатті від хати до хати, тому ніхто не підозрівав нічого в цьому, що гуртки гуцулів ходили від оселі до оселі, скріплялися новими добровольцями та збиралися при границі, озброєні замісць колядницьких мирних причандалів — рушницями.

Влада Західньої України справді додержала обітниці і в ночі приїхали до Вороненки, найближчої залізничої стації по галицькому боці, шість старшин і яких трицять вояків добровольців із двома скорострілами та з муніцією.

Гуцули, які також перейшли границю, прийшли до поїзду, в якому були українські старшини, а в ночі в 3. годині приїхали до Земіру. Обсадили залізничу стацію, жандармів і фінансову сторожу роззброїли, а головний військовий відділ їхав без перешкоди поїздом далі на стацію в Ясіні. І цю стацію обсадили без перешкоди. Потім менший віділу гуцулів відіслали до Кевелева, щоб заняв і тамошню стацію та охоронював Ясіня перед можливим нападом від сторони Рахова, а більший відділ напав на військові бараки та без вистрілу роззброїв мадярську залогу.

ЯСІНЯ У РУКАХ ГУЦУЛІВ.

Невдача переговорів у Мармороськім Сиготі.

На другий день рано замаяв у Ясіні жовто-блакитний прапор і проголосили злуку з Західньою Україною. Між гуцулами запанувала радість, мадяри та жиди прийняли цю подію з резиґнацією та пасивністю.

Добича, що впала гуцулам у руки, була доволі велика. Забрали яких тисячу крісів-манліхерів, шість скорострілів, великі засоби амуніції, два поїзди з льокомотивами та всякі засоби мадярської залоги, в цьому коло 50 штук худоби, кілька пар коней і т. д. Полонених узяли кількасот, та було тяжко їх прохарчовувати. Деякі з полонених наслідком недостаточного нагляду самі втекли гірськими стежками до Рахова, частину їх відіслали гуцули на Апшинець до Брустуру, щоби відси передісталися до Мадярщини, а частину відпустили до Рахова, як обіцяли, що вже більше не виступлять зо зброєю в руках.

Мадяри тієї обіцянки не додержали, навпаки, стали зараз орґанізуватися в Рахові під командою мадярських старшин тамошньої залоги з тамошніми німецькими кольоністами, т. зв. „ціпсерами". Обсадили Устеріки, щоє наче ключем до Рахова, відки висилали свої стежі та шпигунів угору до Ясіня.

Та й гуцули не дармували, обсадили кордон, уставили застійки в Кевелеві коло Шешова напроти Богдана, а в Могилках напроти Брустура, щоби так забезпечитися перед ненадійним нападом.

У Рахові, де зійшлися мадярські утікачі, настав переполох ів перших хвилинах ніхто не знав, що діяти. Тодішній головний мадярський комендант Тівадар, сам із роду українець, уже зовсім змадяризований, повідомив про положення жупана Сомбрія в Мармороськім Сиготі. Та жупан сам не знав, що почати, зажадав приказів із Будапешту. Одначе там не мали на такі справи доволі часу, бо і в мадярській столиці настало вже було безголовя, а влада не мала доволі вірних відділів, щоби здавити цей новий народній рух.

Тому поручила жупанові, щоби старався спір полагодити мирним шляхом і обіцянками якнайширшої автономії, коби тільки зберегти цілість мадярської держави. У висліді того жупан Сомборі поручив Тівадорові переговорювати з ясінськими представниками. Та гуцули не довіряли мадярам, які вже їх стільки разів ошукали, тому взагалі не хотіли переговорювати. Так то Тівадар не осягнув нічого більше, як лише те, що обіцяли вислати до Мармороського Сиготу делеґацію з 6 членів, коли їй забезпечена буде незайманість і ця делеґація мала вести дальші безпосередні переговори з жупаном.

(Дальше буде).

На селі.

До війта вбігають вартівники:

— Пане начальнику! Громадський дім палиться! Давайте ключі від возівні, добудемо сикавку.

—Подурілисте? Не досить, що громада горить, то ще будете мені сикавку псувати?!

СПРАВЛЕННЯ.

Перший Український Симфонічний Концерт у Ню Йорку. В новинці, яка була подана в „Свободі" про цей концерт, має бути, що орхестра складалася з 84 музикантів, а хор з 40 співаків. С. Шмідт — це віольончеліст, а не скрипак, як було помилково подано.

• З ДНЯ •

ЗАМІШАННЯ В НАУЦІ.

Президент Колюмбійського університету, Ніколас Ботлер, на засіданні 1,000 учених в готелі Валдорф Асторія в Ню Йорку, недавно сказав, що на нинішнє світове замішання, що існує в політиці, економіці, релігії та загалом в суспільнім житті, знайти можуть лік тільки вчені. Так, як вони приступають холоднокровно, науково, безпристрасно і цілковито всесторонньо до своїх наукових експериментів в лябораторіях, таксамо вони мусять приступити до нинішних суспільних недомагань і знайти на них лік. Світ очікує цього від учених, говорив Ботлер. Тому учені мусять виповнити це своє історичне завдання.

ГАРАЗД, АЛЕ...

Дуже мудрі слова. Але рівночасно з тими словами один з інших вчених, професор Біркгоф, перед тим самим збором кілька годин пізніше сказав, що в основі всякої науки таки мусить бути чуттєвий чинник — віра. Він сказав, що навіть у своїх рахункових обчисленнях він не може покладатися виключно на числа, хочби як добре вони були помножені чи додані, а мусить в остаточнім результаті мати віру в це, що робить. А віра, ми знаємо, це ірраціональне, нерозумове, а тимсамим ненаукове поняття.

Отож як погодити ті слова зо словами Біркгофа?

ДАЛЬШІ ВИВОДИ БІРКГОФА.

Біркгоф далі говорив, що в усіх наукових дослідах рішають три чинники, однаково важні і взаємно від себе залежні. Ці чинники є: інтуїція, розум і віра. Інтуїція це поняття, яке дотепер також іще не просліджене й воно має релігійний підклад. Це голос в нашій душі, який походить з якоїсь невідомої інтелігенції, а який без подавання якихнебудь розумових причин говорить нам, куди йти, та робити такі, а не інакші висновки. Вчений мусить мати ту інтуїцію. Далі, само собою зрозуміле, він мусить мати й розум, щоб провірити ту інтуїцію і доказати її слушність обективними фактами. А понад усе він мусить мати святу віру до тої інтуїції і до своєї роботи. Бо доказати щось науково нераз забирає довгі літа мозольної праці.

ЯК ВЧЕНІ ДОХОДИЛИ ДО СВОГО.

Біркгоф наводив, що відомий вчений електричних наук, Фарадей, винайшов засаду динама тільки тому, що релігійно вірив, що таке можна знайти. В подібний спосіб підходив до своєї справи винахідник „теорії кванту", Макс Пленк, а навіть Айнштайн. До того можна додати, що навіть відомий творець економічного матеріялізму, Карло Маркс, поклав своє твердження матеріялістичного розвою людства на основі здогаду, інтуїції, ще як був молодим чоловіком. А щойно двацять літ пізніше, працюючи довгі літа над тим здогадом, йому вдалося його доказати своїм науковим твором „Капітал".

РІВНІ БІРКГОФА.

Біркгоф сказав, що в науці є пять рівнів, які повинні стояти все на тій самій площині: математичматичний, природничий, біольогічний, психольогічний і соціяльний. Не треба вивищати одного рівня понад другий; не треба життя занадто зводити до рахунку, чи до живучости, чи до ума, чи до суспільности як цілости. Бо тоді ми затрачуємо змисл пропорції. Коли хтось, наприклад, справи занадто розглядає під кутом природи і матерії, то він мусить набрати матеріялістичного світогляду, говорив Біркгоф. Подібне станеться, коли ми розглядатимемо цілість життя під кутом тільки рахунку, життєвости, душі, чи суспільного життя. Між тими рівнями мусить бути рівновага.

ЧИ МОЖЕ НАУКА РІШАТИ СУСПІЛЬНІ СПРАВИ?

А коли це правда, що сказав Біркгоф, то неправда те, що сказав Ботлер. Бо тоді не можна розглядати світу під стисло науковим кутом, та не можна доручати керування всіх ділянок життя стислим наукам. Просто тому не можна, бо таких „стислих наук" на світі нема. Все опирається на вірі: і два рази два є чотири — залежить від віри, і круглість землі, і соняшна система, і соціялізм, і комунізм, і націоналізм, і фашизм, і диктатура, і демократія. Йде про те, хто в що більше вірить та вміє це краще „науково" вияснити аргументами.

Та, поставивши в тих аргументових змаганнях по одним боці Ботлера, а по другім Гітлера, Сталіна, чи якогось іншого чисто політичного провідника, то цілком певно, що в політичних справах вони побють своїми аргументами і своєю вірою до своїх політичних напрямків не лиш Ботлера, але всіх учених стислих наук докупи. Бо в тих ділах вони є експерти, так як учені є експерти в своїх ділах.

Одного політичного провідника може усунути від влади лиш другий політичний провідник, розумніший і ідейніший.

ЙОНГСТАВН, О., І ОКОЛИЦІ!

Подається до відома, що спільними силами зорганізованого жіноцтва і дівоцтва при укр. прав. громаді цього року відбудеться ЖАЛІБНА АКАДЕМІЯ в честь ОЛЬГИ БАСАРАБ, не, як було проголошено 19.. лютия, а в неділю, 5. лютия (февруара) ц. р., бо на 19. припадають запусти, а на 12. буде в нас День Союза Батька. Академія відбудеться в салі укр. прав. громади при Россел і Беллвіста вул., в 7. ввечір. В програму входять три хори: жіночий сестрицтва, дівочий: Хор Бандурист і діточий. Сестрицтво наше в цей вечір буде офіціяльно спеціяльну програму офіційного свого відкриття як відділу ОДВУ (Червоного Хреста). Просяться в цей вечір всі громади і організації стриматися з урядженням підприємств, а прибути на оці подвійні торжества. Спеціяльно запрашається до участи відділи ОДВУ і МУН, бо пок. Басараб була членом УВО і обовязком членів ОДВУ, МУН і ЧХ, таку академію урядкувати та своєю присутністю вшанувати цю нашу Героїню.

Заряд Сестрицтва і відділу ОДВУ-ЧХ: Марія Лінинська, Агафія Конишак, Марія Гальчишак.

ПОВІДОМЛЕННЯ ВІД КНИГАРНІ „СВОБОДИ".

Календар „Просвіта", „Золотий Колос" і „Червона Калина" вже вичерпані. Ще можна замовити „Календар Криниця" (50 ц. і „Календарі Батьківщини" 40 ц.).

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

РОЧЕСТЕР, Н. Й.

З місцевої громадської роботи.

За послідних пару літ в нашій громаді замітне оживлення на громадській народній ниві. Були в нас колись часи, коли ще не було народних домів. Тоді заледви два, або три рази в рік якесь товариство спромоглось щонебудь влаштувати. Звичайно нарікали, що нема місця. По части це була правда. Нині Рочестер гордиться аж трьома Народними Домами. Крім того є ще церковна галя. Всі три будинки нові. Церковна галя з них усіх найбільша, і може помістити наараз стільки, що два інші Доми вкупі.

Давно так бувало, що коли одно товариство щось влаштовувало, то просило інші товариства, щоб на той день здержувалися від своїх підприємств. Нині вже не перебирають і нема майже суботи або неділі, щоб щось на галях не відбувалось. А нераз на всіх трьох галях рівночасно.

Оживлення пішло з того, що люди, будуючи галі, по части задовжились. А щоб галя могла вдержатись і себе оплачувати треба, щоб пусто не стояла. Длятого енергійні люди взялись до праці і повели між собою завзяту конкуренцію, щоб здобути якнайбільше прихильників. Внаслідок того нині можна подибати на ріжних підприємствах таких людей, котрих перед тим і шнуром не можна було витягнути між люди. З того велика користь для народної справи. З другого боку заряди товариств і Домів стараються урізноманітнити суспільне життя і творять біля себе орхестри, банди, аматорські кружки і т. п.

Крім того маємо в Рочестері також свою українську співачку панею К. Гнатків, яка своїм репертуаром збагачує ріжні національні українські виступи. Нема майже концерту, чи якого важнішого бенкету, на якім не виступала наша співачка. Послідним разом вона виступала на церковній галі, на ювилейним концерті братства св. Йосафата 217 від. У. Н. С. А 28 січня 1939 р. пані Гнатків дає свій власний концерт, про котрий у свій час буде оголошення і повідомлення. Наразі вистарчить згадати, що пані Гнатків на цей концерт добирає найкращі українські пісні і віддасть їх в дійсно мистецькій інтерпретації. А українські громадяни та цілі товариства, яких концерти нераз збогачувала своїм співом пані Гнатків, повинні тепер піддержати і концерт, влаштовуваний нашою артисткою.

Громадянин.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ.

Віче яничарів.

В неділю, 4 грудня ц. р., мали в Пасейку карпатські „русини" велике віче. Пішов я з кількома галицькими українцями послухати, що вони будуть говорити. Прийшли ми і слухаємо промовця, який, як це показалося, був мадярофіл священик Петро Коханик. Він кидався то сюди то туди по сцені, розводив руками немов маяками і грімким голосом лаяв українців і Україну, а найбільше лаяв Карпатську Україну і її уряд з о. Волошином на чолі. Аж соромно робилося за нього, бо вживав він у своїй промові таких вульгарних і простацьких виразів на адресу України, яких стидався б кожний культурний чоловік.

Але наш яничар у своїй скаженій ненависті до тої рідної ідеї, яку він зрадив, не має погамування. Хай буде все, хай панує мадярський жандарм на українській землі, щоб тільки не свій, щоб не українська ідея. Так і говорив цей мадяронський бесідник, лаючи своїх, а вихваляючи мадярів. Плакав він над Фенциком і над Бродієм, якого арештувала влада за зраду. Говорив, що може той „бідний Бродій" і згине в тюрмі.

Та, видно, це все приявних людей не дуже зворушувало. Бо коли він виголосив протиукраїнські резолюції і зажадав від людей, щоб вони за них голосували, то мало хто підніс руку. Це ще більше озлобило яничара. Він посинів із люти і почав ще більше лаяти українців, чи, як він їх згірдливо називав, „вікраїнців".

По нім говорили ще кілька мадяронських батюшків, але, маючи приклад зо свого попередника, вони вже уникали безпосередніх нападів на українців. Говорив іще редактор „Лемка" з Ню Йорку, також москвофіл. Він теж пробував доказувати, що України нема. Один з приявних українців-галичан попросив слова, але йому не дали. Смішний був і той випадок, що на салі серед присутніх встав росіянин В. Корсаков і, підійшовши до естради, заговорив по російськи: „и вам не стидно говорити, що нема України, коли Україна зазначена на всіх мапах?" На те йому з поспіхом відповіли, що „тут не політика".

Це віче властиво влаштовували на те, щоб запротестувати проти нищення православних церков під Польщею. Але мадяронські батюшки відразу звернули „на політику". Прийшли до муру, почали заперечувати, що „тут не політика".

Віче ухвалило протестаційні резолюції, звернені проти нищення церков. Таке то було віче наших яничарів.

Присутній націоналіст.

o

ДІТРОЙТ, МІШ.

Вистава картин українського мистця.

Заледви минає рік, як до Дітройту завитав на сталий побут молодий український маляр Роман Мараз, а отсе відкрито вже третю виставу його картин. Перша вистава відбулася в другій половині червня біжучого року в салі клюбу „Скебар", де молодий артист виставив трицять дві олійні картини та десять рисунків. Літня пора та скромне оголошення в американській пресі не віщували великого успіху, а однак, на превелике диво, відвідало її велике число американців. Не так численно явились українці. Навіть сам куратор дітройтської галерії сказав із захопленням: „Це одна з найкращих вистав, яку я бачив цього року!"

Другу виставу своїх картин, як також відчит про голяндського мистця Ван Гока, мав молодий наш адепт мистецтва у бібліотеці „Конлей" в її авдиторії біля Українського Народнього Дому при вулиці Мартин. Між численними відвідувачами американцями, що захоплювались образами, був також голова публичних бібліотек у Дітройті, комісар Сторм, який просив нашого мистця виставити свої картини в салях головної бібліотеки, призначених для відділу мистецтва, що сповнилося в суботу, 3-го грудня 1938 р.

Роман Мараз родився в селі Космирин, бучацького повіту, в Галичині, 1911 року. По воєнних переживаннях і страхіттях приїхав з родиною до Канади 1925 р. Тут молодий хлопець продовжує свою освіту, вчиться англійської мови, а вкінці записується на відділ малярства в онтарійській академії мистецтва в Торонті. Кінчить його в 1933 році зо ступнем „феловшип". Слід зазначити, що Роман Мараз походить з родини високо мистецької. Його дід Іван Мараз, роджений на Закарпатті, був визначним малярем, різьбарем і шницаром. Його працями ще нині любуються всі ті, що їм лежить на серці рідне мистецтво. Він укінчив академію штук у Відні, а довершував свої студії в Італії (Венеція). Замилування й талант до мистецтва одідичив Роман Мараз по свому дідові.

Хоч Роман Мараз давно покинув Рідний Край і тільки дитячі спогади вяжуть його з Україною, то краса українських картин захоплює відвідувачів. З більших українських праць це „Лірник", „Дівчина в збіжжу", „Жнива", „Жінка при вишиванні". Над „Молитвою" (яка на погляд підписаного є найвизначнішою картиною) працював зараз по скінченні академії, тому в композиції та стилі помітно академічний вплив. Та як багато ріжняться картини „Дідусь", „Піонір", „Мулярі", „Осіння симфонія", де видно небуденний оригінальний стиль від перших праць Мазара до останніх, малощо не імпресіоністичних!

Ми віримо, що наш молодий мистець незабаром дасть себе пізнати не тільки американцям, але й ширшим колам українців в Америці та в Рідному Краю. Перед Маразом стелиться світла дорога, на якій ми йому бажаємо якнайкращих успіхів.

о. Лев І. Сембратович.

ОДИНОКА ЖІНКА В СЕНАТІ.

Жіночий пол буде представлений у цьому сенаті панею Гаті В. Каровей, сенаторкою зо стейту Арканзо. Її вибрано ще 1932. року на місце її покійного чоловіка. З нею розмовляє Джозеф О'Магоні, сенатор з Вайомингу.

МІЛВІЛ, Н. ДЖ.

Листопадове Свято.

В неділю, 20 листопаду, наша громада при дорозі Кармель віддала пошану тим навним героям, що боролися за волю Неньки України. По Службі Божій наш парох о. Рудакевич відправив панахиду за полеглих Січових Стрільців. Також виголосив зворушливу проповідь і взивав усіх на вечірній концерт. У 7-мій годині вечором почався в Народнім Домі свято в такім порядку:

Наш хор відспівав кілька стрілецьких пісень. Слідував живий образ, в якім мама над могилою оплакувала свого сина, що згинув за волю свого народу. Головний бесідник д-р В. Галан з Філядельфії виголосив зворушливу промову. При кінці забрала слово пані Штогрин з Філядельфії і взивала наших жінок ставати до організації з іншими жінками. Наші жінки зараз по концерті зібралися й обговорили справу заложення Союзу Українок. Гимном „Ще не вмерла Україна" закінчено наше свято.

Підчас панахиди і концерту була збірка, яка принесла $34.65. По відтягненню розходів вислано через Обєднання нашим інвалідам $16.75. Зложили: д-р Галан $5; по $1: Ю. Худович, пані Штогрин, пані Пастух, В. Король, М. Власенко, В. Романків, Е. Процький, П. Дуней, пані Власенко, В. Весоловський, І. Гатала, В. Купер, І. Деревяний, М. Горон, М. Власенко; по 50 ц.: І. Панчишин, А. Романюк, Г. Замойський, Н. Гнатюк, О. Гнатюк, пані Патен, П. Колодчак, В. Матвіїв, П. Король, П. Бернацький; Ф. Кравц 55 ц.; П. Пастух 70 ц. Збирали: пані Патен, пані Романюк, пані Ключка, пані Романюк.

Комітет.

З МУЗИКИ

ДАЛЬШІ ТРИЮМФАЛЬНІ ВИСТУПИ М. ГОЛИНСЬКОГО.

The Fort William Daily Times - Journal, December 28, 1938, подає широку рецензію з виступу українського оперового співака Михайла Голинського в Форт Вилієм, Онтеріо, Канада. Рецензент пише, що, послухавши співу Голинського, треба тільки дивуватись, як це сталося, що такої величі співак досі не виступав в Америці. Далі стверджує, що все те, що писано про спів Голинського з найбільшими похвалами, є дійсною правдою. Його геніяльний спів відбивався на обличчях усіх співаків. Це кожний міг завважити. Публика раз-у-раз домагалася нових пісень і наддатків. Не диво, бо спів був чудовий, а крім цього в тих піснях грав на почуваннях слухачів як музик на гарфі.

The Evening Telegram, Toronto, December 31, 1938, помістив обширну рецензію Едварда В. Водсона, в якій критик порівнює спів Михайла Голинського зо співом ткачів Ленкашір в Англії. Він підкреслює, що п. Голинський це співак з великою культурою і співацьким артистичним вишколенням. Очевидно, що цього всього не мають ткачі-співаки з Ленкашір. Але зате вони мають — душу. І то таку, що як співають, то цілим всебувають за себе і за цілий світ. І тим так захоплюють слухачів. Ось так співає і Михайло Голинський. Культура його голосу не відобрала його співові щирости. Тому його пісні віддають те, що повинні віддати: найглибші почування людини і нації без зайвої реклями. Виходять на яв болі й радощі, не як засмолені, а як — природні почування. Так співають ткачі в Ленкашір. І так співав М. Голинський українські пісні. Не дбав про ефекти, про які звичайно так дбають „оперові сензації", але придержувався вірно, щиро й чесно тексту. Яка пісня, такий нарід. Це є вічна правда. Такою є пісня українська, яким є український нарід. Про це переконує нас спів М. Голинського. І це зна менне, що в чудовій українській пісні подібуємо багато подібного до англійських пісень. Це звучить дивно, бо віками вважали англійців за нарід „немузикальний". Але взнавали ті, що не прислухувались до тих, що співали в полі чи при варстаті. Та ткачі з Ленкашір переконують нас, що й англійський нарід вміє співати. Хоч не співає так, як український нарід, бо історія України є інша як історія Англії. Пісні України є повні смутку і радости і правди. А що Голинський віддає їх правдиво, то й у тому є особливий чар його співу.

РОБІТНИЦІ Й АСЕКУРАЦІЯ СТАРИХ ЛІТ

Робітниці на деяких роботах дістають меншу заплату від чоловіків. Але що до бенефітів старих літ, то, за законами соціяльного забезпечення, жінки обезпечені на таких самих основах як чоловіки. У багатьох випадках робітниці з малими заробітками мають більші користі від робітників. Хоч вони заробляють менше як чоловіки та працюють коротший період свого життя, їх бенефіти відповідно до їх заробітків є більші, коли взяти на увагу плян асекурації старих літ тих робітників, котрі дістають малу заплату.

Місс Мері В. Дюсон, членка Заряду Соціяльного Забезпечення, вияснює це питання у своїм донесенні, котре щойно розіслано до опублікування.

М. В. Дюсон надмінює, що „Бенефіти не йдуть у слід за кращими заплатами. Ніхто цього не може сказати. Тут важним являється те, що робітниця навіть з дуже малою заплатою може створити собі бенефіти старих літ за приписами закону соціяльного забезпечення, що дасть їй змогу бути від нікого незалежною на старі літа”.

За приклад візьмім дівчину, котра пішла на роботу до крамниці, бюра чи фабрики зараз по скінченні середньої школи і працює там до часу виходу замуж, скажім пять років. Припустім, що вона дістає пересічно по $15 тижнево впродовж тих пятьох літ. Хоч вона більше не буде найматись на роботу, то по скінченні 65 року життя вона дістатиме по $15.75 місячно, незалежно від її економічного положення. Додавши цю суму до заробітків або асекурації її мужа, це зробить поважний дохід на старі літа.

Навіть заробітки за короткогодинну чи принагідну працю загально числяться на рахунок бенефітів старих літ. Наприклад, жінка, виконуючи працю для фабриканта чи контрактора вдома при виробі дитячої ноші, накривал на ліжка, ковдер, вишивок, біжутерії, забавок, фабричних цвітів та багато інших річей, підлягає законові соціяльного забезпечення. Багато з них заробляють усього по яких $200 річно. По десятьох роках такої праці жінка діставатиме, як довго буде жити, по $120 річно, або $10 місячно, цебто після укінчення 65 року життя. Коли жінка працювала двацять років, заробляючи пересічно по $200 річно, то її бенефіти старих літ виноситимуть по $15.89 місячно.

Жінка, котра держиться на роботі певного правильного фаху рік за роком від дівочих літ аж до 65 року життя, створить більші пенсії на свої старі літа, таксамо як чоловік. Наприклад, після тридцятьох літ праці, заробляючи пересічно по $15 тижнево або $780 річно, її бенефіти з осягненням 65 року життя будуть виносити по $32 місячно, доки буде жити. Коли заробітки будуть по $25 тижнево трицять років, то пенсія буде по $45 місячно, а за $50 тижнево буде $63.75 місячно.

Правда, та асекурація не приходить даром. По кілька центів тижнево, а саме по одному центові від кожного заробленого доляра тепер і ступневе збільшування кожних три роки до 1949 року, одначе не більше як по три центи з доляра. Це робітнича такса соціяльного забезпечення, котру доставляє від робітника працедавець і передає урядові Злучених Держав з такою самою сумою від себе. Тому, що підприємець платить половину премії, робітник дістає поважні звороти за плянами асекурації старих літ.

Тепер треба порівняти бенефіти з таксою робітника. Дівчина, котра заробляє по $15 тижнево 5 років, почавши від 1 січня 1937 р., вплатить за той час загальну суму $46.80. Коли вона почне побирати бенефіти від 65 року життя і проживе ще десять років, дістаючи по $15.75 місячно, то загальна сума винесе $1,890. Це буде більше як сорок разів стільки, скільки вона заплатила титулом премії. На випадок, коли вона не доживе 65 року життя, тоді її родина чи правні спадкоємці дістануть одноразову виплату асекурації в сумі $136.50, або майже три рази стільки, скільки вплатила.

Жінка, котра наймається до праці ціле своє життя, дістане багато більше ніж дітчина, котра заробляє по $15 пять років. Коли вона заробляла по $25 тижнево трицять років, тоді її місячні бенефіти з укінченням 65 року життя виноситимуть по $45; а коли переживе ще десять літ, то за той час побере загально $5,400. Її премія, почавши від 1937 року, винесе $975. Значить, вона дістане пять разів більше, як вплатить.

ФЛІС.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

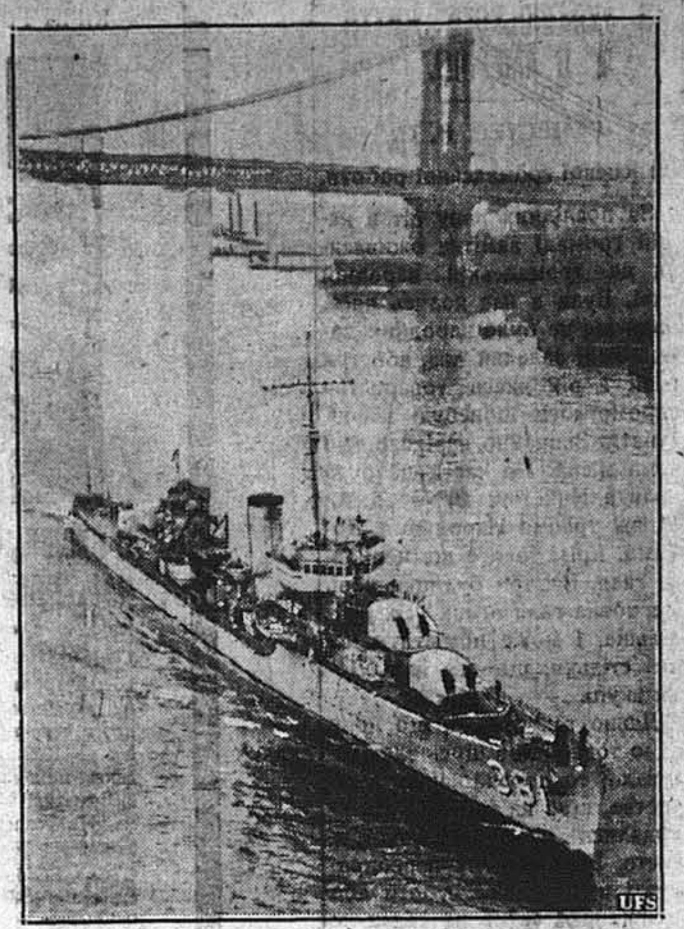
ІСТ СТ. ЛУІС, ІЛЛ. Річні збори Тов. Запорозької Січи, від.. 284., відбулись 10. грудня м. р., і вибрано такий уряд на 1939. рік: Дмитро Іващук, голова; Микола Ґудима, заст.; Михайло Маґац мол., касієр; Іван Тимкович, писар; Василь Нищий, заст. писаря; контр майна: Юрко Чорний, Іван Щурик і Стефан Тимкович; контрольори хорих: Михайло Маґац ст. і Казимир Петришин; дверник Стефан Щурик. Наступні бори відбудуться в суботу, 14. січня 1939., в год. 7:30 ввечір, в гали У. Н. Дому, 1020 N. 9th St. Зачнім новий рік новими членами, то значить впишім наші діти або приведіть свого знайомого на ці збори, а уряд дуже радо запише їх до У. Н. Союзу.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Місячні збори Товариства Вільних Козаків, від. 316., відбудуться в четвер, 12. січня, в У. Н. Домі, точно в 8. годині ввечір. Кожний член обовязково повинен явитись на тих зборах, бо є багато справ до порішення. Контрольна комісія здасть справоздання за минулий рік. — В. Іванців, секр.

ЛІНДЕН, Н. ДЖ. Місячні збори Тов. ім. І. Франка, від. 306., відбудуться в пятницю, 13. січня, в годині 7:30 ввечір, в С. Березп. Проситься всіх членів прибути на згаданий мітінґ, бо новий уряд має багато змін і по можливости приводіть нових членів. Новий уряд такий: С. Береза, предс.; Микола Зворун, кас.; А. Андрійців, секр.; контрольори: І. Синешен, К. Паредовська; тростіси: І. Крохмальний і К. Паредавська. Член, що не прийде на мітін., буде караний: — А. Андрійців, секр.

БОФАЛО, Н. Й. Річні збори Тов. Укр. Сокіл, від. 304., відбудуться в пятницю, 13. січня, в парохіяльній гали, в 7:30. Є важні справи до полагодження. Буде звіт з 1938. року, подяка бувшому урядові і передання новому урядові на 1939. рік. Уряд на 1939 рік є: Андрій Ґрудак, предс.; І. Ґрудак, кас.; С. Ваврів, секр. Союзу; І. Поточак, секр тов.; контр. комісія: І. Вах, І. Грицковян; надз. хорих: Д. Мидзан, А. Корпан; до фанів: С. Вернеівський, Т. Шафран; господар маєтку Т. Костецький; поліцай: С. Лещишин. Просимо о придбання нових членів до Тов. і У. Н. Союзу. — Н. Гнатик, предс.; А. Ґрубак, кас.; С. Ваврів, секр.

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ. Річні збори Тов. ім. Т. Шевченка, від. 64., відбулися дня 17. грудня 1938. Вибраний уряд такий: предс. Петро Криловський; секр. Іван Бирні; рек. секр. Стефан Сасавський; касієр Сергій Вінярський; заст. предс. Петро Фединкевич; заст. кас. Семен Дворечкий; тростіс Яблонський, Нучка, Дворечкий; контроля хорих: Ґайда і Телевяк; контроля книжок: Іван Ількович і Іван Верголюк; дверник Михайло Бурний. Місячні збори відбудуться в пятницю, 13. січня, в годині 7. вечором, на 345 Main St., Paterson, N. J., Saint Boniface Hall. Просимо всіх членів прийти. — Іван Бурні, секр., 282 East 7th St., Clifton, N. J.

НА ФЛЬОТІ МАНЕВРИ.

З нюйорського порту виплили недавно американські воєнні кораблі на маневри американської фльоти. На переді корабель „Сомерс”, на задньому тлі світлини бруклинський міст. На ці маневри виїхали 191 боєвих кораблів. На них є 932 літаки. Загально в світі звернули увагу на факт, що маневри американської фльоти відбувалися недалеко від місця маневрів французької фльоти. Американці кажуть, що це чистий припадок без ніякого значіння, але багато людей у випадковість сумніваються.

ТОЛІДО, О. Місячні збори Бр. св. О. Николая, від. 167, відбудуться в неділю, 15. січня, в 2. годині пополудні в гали, де звичайно. На річних зборах потверджено старий уряд з винятком касієра, котрим зістав Н. Скотинський. До контрольної комісії зістав вибраний Гр. Миськів. Просимо прибути, та вислухати справоздання контрольної комісії за минулий рік. На збори мають прибути всі урядники та зложити приписану статутом присягу. — Д. Медецький, предс.; Н. Скотинський, кас.; І. Кульматицький, секретар.

ГЕМТРЕМК, МІШ. Місячні збори Тов. Згода, від. 20, відбудуться в неділю, 15-го січня в Українській Хаті на Ґрейлінґ вул. в 1. годині пополудні. Просимо всіх членів прибути на ті збори, бо уряд і контроля мають здати справоздання за 1938 рік. Довгуючих членів проситься вирівнати свій довг за минулий рік. На річних зборах уряд потверджено той самий за виїмком одного контрольора. Уряд: Дм. Білик, предс.; Й. Пригарський, заст.; І. Крупка, фін. секр.; Н. Триш, рек. секр.; І. Костюк, касієр; контроля: М. Сосновський, М. Миськів і М. Фариняк; дозорці хорих: пані Буділь, Дмитришин і Брунець; до прапорів Синайко і Топопа. — Н. Триш, рек. серк.

СТ. ЛУІС, МО. Відділ 179 дає до відома всім членам, місцевим і позамісцевим, що уряд Бр. св. Володимира на слідуючий рік є такий: д-р Н. Клим, предс.; Н. Тильович, зост.; М. Кульчицький, кас.; М. Дмитришин, заст. Мих. Паращак, фін. секр.; В. Ґолдак, заст.; І. Була, рек. секр. Мітінги будуть відбуватися кожної третьої неділі в місяці в першій годині пополудні в гали Українського Нар. Дому 1523 Гикорі вул. Проситься ласкаво на будуче звертатися зі всіми справами Братства до нового секретаря: Мих. Паращак, 3612 Shennandoeh Ave. St. Louis Mo.

ДІТРОЙТ, МІШ. На річних зборах Тов. У. Н. Союза, від. 292, котрі відбулися дня 26. грудня 1938 потверджено той сам уряд, що був, а іменно: І. Форись, предс.; А. Повшок, заст.; Ілія Андрусевич, касієр; П. Кізел, секр.; Д. Добрівний, помічник секр.; контрольна комісія: С. Чорний, Т. Михальчук і К. Михальчук; доглядачі хорих: М. Гриб і Марія Форись, хорунжі Д. Затотічний і А. Маляняк; дверник В. Шкільник. Збори відбуваються в другу неділю по першім кождого місяця. Цього місяця збори відбудуться в суботу, 14. січня, в годині 4. пополудні, в Народнім Домі, бо в неділю дім обходить річницю. Члени, котрі платять річно або хотілиб платити річно чи піврічно, зволять заплатити в тім місяци найдалі до 25-го, а найлучше зголоситися до секретаря. Пригадується тим членам, котрі довгують за рік 1938, щоб були так добрі і на зборах вирівнали свій довг, бо всі чули скільки члени винні до відділу, а так далі годі. Рівнож подається до відома, що в 1939 р. будем обходити 30-літній ювилей заснування відділу 292 в Дітройті, а 45-ліття заснування У. Н. Союзу. Отож щоб гідно відсвяткувати, хай вже відтепер кождий член подбає, щоб приєднав хоч одного члена в честь Батька-Союза, Його 45-літнього існування. Маєм дістати 45 нових членів в честь відділу 30-літнього існування 30 нових членів, разом 75 нових членів мусимо приєднати в тім році. Отож вже зачинайте відтепер. Ану хто перший. Поза зборами зі союзовими справами голоситься до секретаря: 6415 Perkins, Detroit. — І. Форись, предс.; П. Кізел, секр.; І. Андрусевич, касієр.

ШІКАГО, ІЛЛ. Збори Сестрицтва Благовіщення від. 125 відбудуться в неділю, 15. січня, в год. 1. сполудня, в парохіяльній гали при Оклей і Райс ул. Просимо членів приходити точно. — А. Куропась, предс.; Р. Сидорик, кас.; І. Подола, секр.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

І. М., Клівленд, О. — Ця писанина „українца з Малопольскі”, що її помістив „Монітор”, є тільки доказом, як польські газети і польська суспільність орієнтуються в українському житті. Бездонна глупота, тай тільки. Та нам це ніщо не шкодить, отже не маємо потреби тим журитись. Така писанина, дурна й наївна, для нас смішна. Добре, що вони далі виховуються на такій глупоті. Це тільки прискорює наше визволення.

ГЕРКІМЕР, Н. Й. Місячні збори Тов. Запорозька Січ, від. 192., відбудуться в пятницю, 13. січня, в годині 7. ввечір, в У. Н. Домі. Уряд на 1939. рік: К. Довгань, предс.; О. Ангел, заст.; Максим Сухаячів, кас.; М. Ґось, заст.; М. Політило, секр.; М. Бурчицький, заст.; контрольори: М. Бундік, В. Брікайло й І. Верещак; наглядачі хорих: К. Лішинський і Ф. Тірентій; тростіси. Всіх членів проситься прибути на цей мітінг. — М. Політило, секр.

ГАМТРАМК, МІШ. Місячні збори Тов. Маркіяна Шашкевича, від. 94 відбудуться в неділю, 15. січня, в 2. год. пополудні в Укр. Хаті, 2240 Ґрейлінґ ул. Буде справоздання фінансового секр за цілий ірк, як також контрольної комісії. Тому проситься всіх членів прийти на збори і послухати тих всіх справоздань. Проситься довгуючих членів, щоби прийшли на збори і вирівнали свої залеглі вкладки, бо в противнім разі будуть суспендовані. Урядники на рік 1939 були вибрані як слідує: Предс. Н. Малиталір; заст. пред.; В. Холявка; фінансовий секр. І. Заблоцький; заст. А. Пятра; рек. секр. М. Шаран; заст. В. Крушильницький; касієр М. Бабій; заст. Д. Васько; контрольна комісія: П. Сеньків, С. Зола і М. Чубка; надзирателі хорих: З. Холявко, М. Савчук і М. Джумага. — М. Шаран, секр.

Рада за три доляри.

Старий Моріц Унтенбавм, що жив у Ню Йорку, захорував і пішов до лікаря.

— Що пете? — питає лікар.

— Горівку! — відповідає Моріц.

— Скільки на день?

— Пів літри.

Лікар похитав головою і питає дальше.

— А як з куренням?

Пять папіросів на годину.

— Мусите перестати пити й курити, бо інакше буде зле з вами.

Моріц подивився кривим оком на лікаря, взяв капелюх і виходить. Лікар кричить за ним:

— Гей, старий, верніться, маєте заплатити мені за пораду три доляри.

— Ну, чому заплатити? Я вашої ради зовсім не думаю слухати і не плачу.

———o———

Добра рекляма.

На ярмарку перед шатром стоїть панок і кричить:

— Ано, люди, бо зараз не буде. Ходіть подивитися, на ріжні чуда-дива. Побачите двох близнюків: Максима та Клима. Вони вже старі, але такі подібні до себе, що ніхто не може їх розріжнити. Вони самі себе не розріжнюють. Сьогодні Клим хотів обголитись і замісць себе обголив Максима, думаючи, що себе голить!...

ТАРЗАН І ЗАБОРОНЕНЕ МІСТО. (5)

Немов блискавка Тарзан схопив позаду себе Ляля Таска і собі через голову кинув його на землю. Ляль Таск не сподівався цього, бо Тарзан був обернений до нього плечима. А він ніколи не сподівався, що Тарзан схопить його в такій позиції. Удар об землю був такий сильний, що Таск лежав на землі без руху і ніхто не знав, чи він іще живий.

А коли це було зроблене, Тарзан втупив свій вірлиний зір в Атана Тома і сказав: „А тепер ти на черзі”. „Зачекай”, благав Том, „поговорім на розум”. „Я не говорю зо скритовбивниками”, відповів грізно. Тарзан і додав: „Злочинців я вбиваю”. „Та я цілком не скритовбивник”, почав далі благати Том. „Я хотів лиш тебе залякати, щоб ти віддав мапу”.

„Я не маю жадної мапи і ще раз повторюю, що найменшого поняття не маю про „заборонене місто”, відповів твердо Тарзан. „А чого ви там шукаєте?” — почав він тепер сам допитувати, бо справа з „забороненим містом” почала його цікавити. „Ти знаєш добре, чого я хочу в Атарі”, відповів Том. „Я хочу матери всіх діямантів. Чи хочеш іти зо мною, чи проти мене?”

Тарзан здвигнув плечима і відповів: „Я не знаю, про що ти говориш”. „Дуже добре”, заговорив різко Том. „Коли ти не віддаси мені в тій хвилі своєї мапи, то не лиш ти, але ніхто в світі не буде мати з неї користи”. З тими словами він добув зо своєї камізолі револьвер і вицілив ним просто в Тарзана. Знов Тарзан знайшовся в тяжкім положенні.